

אדרברה בעדרותיך

פרשת בהעלותך
תשפ"ג

את הלבן, דפעמים אפילו החלקים שאינם מעכבים זה את זה יהיו מצות עשה אחת, כשיהיה הענין אחד "כי הכוונה בציצית למען תזכרו", אם כן כלל הדבר המחייב לזכרון אחת יימנה.

ולפי זה יבואר היטב שבמצות חצצרת כתוב בשניהם "ונוזרתם לפני ה'", ואם כן ענינה אחד - לזכרון. ולכן נמנה למצות עשה אחת, וכן מבואר במנין המצוות (קל"ז) שלכך מונה תקיעת ראש השנה ותקיעת יובל לשני מצוות [לא מפני שזמנם חלוק רק מפני שראש השנה לזכרון ויובל לשילוח עבדים, מבואר שאם היו שניהם לזכרון, היה נמנה למצות עשה אחת. (שם)].

רשעים לא מתפלאים מראיית ניסים ונפלאות

"והניף אהרן את הלויים תנופה לפני ה'" (ת, יא). עשרים ושנים אלף לויים היו אז, וכיצד יכול אהרן לבדו להניף את כולם בו ביום? מה גם שהתנופה צריכה להיות למעלה ולמטה, ולא רבע רוחות השמים. אכן כבר כתבו החזקוני ו'הרוקח', שהיה זה מעשה ניסים!

קרח שלי היה, אף הוא היה מן המונפים אותו יום. ואמרו חז"ל שבשעת מריבו עם משה, יצא קרח אל המון העם ועשה מזה ליצנות, באומרו לכו וראו מה עושה משה, מביא את אחיו שיניף אותנו תנופה כבהמה, לכל רוחות השמים.

והדבר צריך תלמוד, הנה כל המעמד הזה כולו מעשה ניסים, וקרח עצמו נוכח במו עיניו, ועדיין מסוגל להתלוצץ וללעוג מזה? **יסוד** נורא למדים אנו מכאן, שאדם יכול לראות ניסים גדולים, וניסים הללו אינם משפיעים עליו מאומה!

בשירת 'אז ישיר', נאמר 'אז נבהלו אלופי אדום אילי מואב יאחזמו רעד' וגו'. התורה מביאה זאת כחידוש מיוחד, כדבר שאינו מן הרגילות. כי על כן, טבע האדם לבטל היות מושפע אפילו מנס גלוי, אפילו המראה הנורא הזה אין בכחו לעשות בו שינוי של ממש. 'אז נבהלו אלופי אדום' וגו' - אף זה עצמו היה נס, שכן אפילו ניסי מצרים הנוראים, מצד עצמם לא היו עושים רושם עליהם כל-כך. אמר **רבי חיים שמואלביץ** זצ"ל בתום מלחמת ששת הימים: הרי לנו הסבר לתופעה המתגלית לעינינו כהיום הזה. כיצד הכל רואים נכוחה ניסים גדולים וגלויים, אך הללו אינם משפיעים עליהם רושם כלל, מביטים נפעמים ומתפעלים, וממשיכים לחיות אותם חיים. דבר זה בכוחו להטיל אימה ופחד על לב אנוש.

הרבי **רבי יחזקאל משינאווא** השתוקק מאוד להכיר יהודי שעוד זכה לנסוע לרבי אלימלך מליזענסק זצ"ל. חקרו החסידים ודרשו, עד שנודע להם, כי בכפר פלוני חי יהודי ישיש שהכיר.

טרח רבי יחזקאל ונסע בעצמו לביתו של אותו יהודי. לשאלתו, האם נסע לרבי אלימלך, השיב היהודי בשלילה. 'עגלון הייתי', סיפר לו, 'והסעתי את החסידים אליו', האם, באותם נסיעות, לא נכנסת גם אתה אל הרבי ר' אלימלך? תמה הרבי.

'כן', השיב האיש, 'פעם אחת ויחידה נכנסתי אליו, מה קרה? סוסי שהנו מקור מחייתי נגנב. החסידים הרגיעוני ואמרו לי שאכנס לרבי, בוודאי יושיע אותי. נכנסתי לרבי, וספרתי לו את צרתי. ממשמע את דברי אמר: 'סע לכפר פלוני, בקצהו יש בית מזיגה, ממנו תפנה לצד היער כעשר דקות, שם תמצא את סוסך...' 'נו... נו...' שאל הרבי משינאווא זצ"ל, 'ומה היה בסוף, האם מצאת את סוסך? הזקן השיב בחיוב, 'בודאי, מצאתי כפי שאמר'. וכיצד לא הושפעת מכך? התפלא הרבי משינאווא, הנהן הקשיש בראשו ואמר: 'לומר שהוא היה הגנב, לא מסתבר, אולם אחד מן החבריה בודאי שהיה הוא'...

מדוע יכול להיטיב את המנורה על גבי מעלה, אם לא היה לה דיין רצפה?

"בהעלותך את הנרות" (ח, ב). כתב רש"י: "מכאן שמעלה היתה לפני המנורה שעליה הכהן עומד ומטיב את הנרות". עכ"ל. ומקורו במשנה סוף פ"ג דתמידי: "ואבן היתה לפני המנורה ובה ג' מעלות שעליה כהן עומד ומטיב את הנרות".

וצריך עיון, הרי הטבת הנרות - עבודה היא, ובעבודה צריך לעמוד על הרצפה, ואם יש דבר החוצץ בינו לבין הרצפה עבודתו פסולה, ובמסכת זבחים (כד, א) מבואר שאם כהן היה עומד על גבי האבן ועבד, עבודתו פסולה, שחציצה פוסלת בעבודה, ולכאורה אבן זה לא היה מחובר לקרקע, ואם כן מדוע אין זה נחשב לחציצה?

בספר מקדש דוד (כא, ד) כתב ליישב על פי דברי המשנה למלך (פ"ג מתמידים ומוספים ה"ד). בביאור שיטת התוספות (יומא נט, ב) שדישון מזבח הפנימי אין צריך בגדי כהונה, ממילא הוא הדין שאין צריך בגדי כהונה לדישון המנורה, ואם כן אין צריך רצפה.

אמנם דבריו צריכים עיון, דעיינן בחידושי **מרן רי"ז הלוי** בהלכות תמידים ומוספים, שכתב, שכל דברי המשנה למלך נאמר רק לענין הרמת הדשן, אבל דין הטבת המנורה שהוא מדיני המנורה בוודאי צריך בגדי כהונה, ואם כן בוודאי צריך רצפה, וממילא חוזרת השאלה מדוע אותו אבן לא מהווה חציצה?

אמנם יש ליישב, שמאחר ונתרבה מפסוק דבהעלותך שצריך לעשות מעלה למנורה, אם כן מקום העבודה לענין זה הוא **על גבי האבן**, וכל דין קידוש **ריצפה**, הוא מפני שכאן הוא מקום העבודה, אבל כשנתרבה מפסוק מקום לעבודה על גבי המעלה, פשוט שאין כאן חסרון של חציצה.

אלא שיש לעיין אם מעלה זו מעכבת, דנקבע כי זהו המקום לדישון והטבה, ואם לא יעלה על המעלות יפסל. או שאין זה מעכב, ונמצא שגם רצפה הוי מקום לעבודה זו ככל העבודות.

ועדיין צריך עיון אם מעלה זו הייתה מחוברת או תלושה. ואם הייתה מחוברת לא קשה כלל, כי זה נחשב לחלק מהרצפה. ועיין שם **במקדש דוד** מה שכתב בזה.

ולכאורה יש לעיין, אם מותר לעשות על מעלה זו עבודה אחרת, כגון אם יקבל הדם שם, אם נפסלה הקבלה או לא, ולכאורה אם נאמר שהאבן הייתה מחוברת, אם כן הרי זה כעת ככל רצפת העזרה. אמנם אם היתה תלושה, אז נכון שלגבי מנורה הרי היא מקום העבודה, מכל מקום אין זה מועיל לשאר עבודות. (פורים משלחן גבוה).

תקיעות חצוצרות למה לא נמנה לשתי מצוות?

"וכי תבואו מלחמה בארצכם וגו' ודרעתם בחצצרת ונוזרתם לפני ה' אלוכם וגו' וביים שמהתכם ובמועדיכם וגו' ותקעתם בחצצרת" וגו' (י, ט-ז). **ברמב"ם** (ספר המצוות מצות עשה נ"ט), מנה למצות עשה אחד לתקוע בחצצרת בעת צרה ועל הקרבנות.

והקשה **הפרשת דרכים** (דרך מצותיך ס, א), שהרי זמנם חלוק ולמה לא ימנה לשתי מצוות, אחד לתקוע בעת צרה, ואחד לתקוע על הקרבנות. וכמו שביתת המועדים, ותקיעת שופר בראש השנה וביובל שמנה אותם לשתי מצוות?

עוד יש לעיין שהרי שני מעשים חלוקים הם, בעת צרה הוא ענין של זעקה, וכמו שכתב **הרמב"ם** (פ"א מתעניות ה"א), ובתקיעה על הקרבן הוא ענין של שמחה, לכאורה כמו השיר שהיה במקדש, ואיך מנה שניהם למצות עשה אחד?

ויש לומר, דהנה הרמב"ם (בשורש י"א) כתב שלכך נמנה מצות התכלת והלבן למצות עשה אחת, אף על פי שהלבן אינו מעכב את התכלת והתכלת אינו מעכב

"יכול כל המתגייר יעשה פסח מיד, תלמוד לומר 'והיה כאזרח הארץ', מה אזרח בארבעה עשר אף גר בארבעה עשר". ולכאורה יש לעיין, מה הסלקא דעתך שכל גר מיד כשמתגייר יצטרך לעשות קרבן פסח גם בזמן אחר בשנה? וביאר, לפי הנ"ל, שמצות קרבן פסח זהו המצוה הראשונה שעם ישראל קיים ובוזה עם ישראל נהיה כעם, וסלקא דעתך שכל גר כשמתגייר מחוייב במצוה זו כדי שתגמר הגירות.

השפתי צדיק, (בהעלותך אות יג) מביא בשם זקנו בעל **החידושי הרי"ם** ששאל כנ"ל, שלא מובן מה זעקו הטמאים 'למה נגרע' הלא בפייהם אמרו טעם הגרעון מפני הטומאה. אבל היה צר להם מאוד שיחסרו מצוה הקדושה כזו, ולא יכלו להתאפק מלזעוק 'למה נגרע', ועל ידי גודל התלהבות תשוקתם להמצוה, **נפתח פתח חדש** שימשך אור קדושת הפסח שלושים יום ויוכלו אז לעשות.

ובאות ט"ז שם כתב: בשם זקנו הנ"ל: שעל ידי רוב הצמאון אשר היה בהם שיקריבו גם כן את הפסח, ודאג לבם בקרבם מאוד למה יגרעו משאר כל ישראל, זכו להמשיך פרשה חדשה בתורה, **וזכו למצות פסח שני**... כי התלהבות התשוקה גרם **פתח האור**. עכ"ד.

"ויאמרו האנשים ההמה אליו אנתו טמאים לנפש אדם למה נרע לבלתי הקריב את קרבן ה' במועדו בתוך בני ישראל" (ט, ז). הקשה ה'אור החיים' הק', מה היתה שאלת אותם אנשים 'למה נגרע', הרי תשובתן בצידו כיון שהיו טמאים לנפש אדם, וכמו אחד שלא התפלל מנחה של אתמול, אפילו שהיה אנוס אינו יכול להשלים היום, וכן מי שלא אכל מצה אינו יכול להשלים, כך גם אותם אנשים שהיו טמאים ולא קיימו את הפסח מה יש להם לשאול 'למה נגרע', ועליהם להמתין לשנה הבאה ויעשו בזמננו?

המשגיח **רבי יחזקאל לוינשטיין** זצ"ל ענה, שקרבן פסח הייתה מצוה הראשונה שעם ישראל עשו, **ובזה עם ישראל יחד את עצמו כעם ישראל**, [שאף שהיה מצות קידוש החודש, מכל מקום זהו מצוה על הבית דין ולא לכלל ישראל], ואם כן טענו אותם אנשים שמצות קרבן פסח אינה כשאר מצוות, אלא חייבין שכל עם ישראל ממש יעשה את המצוה הזאת, וכמו בפסח מצרים שכל עם ישראל ממש קיים את הפסח. ואכן הקב"ה הסכים אתם וקבע את הדין של פסח שני, מה שלא מצינו בשאר מצוות דין שיוכל להשלים בזמן אחר.

בספר **'בד קודש'** על התורה בפרשת בא, כותב לפי זה ליישב קושיא נוספת, שהנה בפרשת בא כתוב "וכי יגור אתך גר ועשה פסח לה", וכתב רש"י (שם):

גברים לזכרו של מרן רבינו ר' גרשון אדרלשטיין זצ"ל

בפרשה שלנו נאמר: **'דבר אל-אזרחי ואמרת אליהם בהעלתך את-הנרות אל-מול פני המנורה ואירו שבעת הנרות'**. (ח, ב). וברש"י: 'שצריך להדליק עד שתהא שלהבת עולה מעליה'. התורה נמשלה לאור, שנאמר: 'כי נר מצוה ותורה אור' ועלינו לעבוד שהתורה שהיא האור להדליק אותה עד שתהא שלהבת עולה מאליה. שהאור הזה ישפיע לעצמו ולאחרים.

ר' גרשון זצ"ל היה המנורה הטהורה של הדור שהפיץ והשפיע אור עצום על כל כלל ישראל, 'אל מול פני המנורה' הטהורה הזו שאבנו את ההנהגה ואת אור התורה שלו. והשפיע רבות במשך עשרות שנים על כלל ישראל, הן במסירת התורה מסיני שזכה להעמיד בשיעוריו הבהירים והמתוקים עשרות אלפים תלמידים ומהם תלמידי תלמידים לאין שיעור. והן מדוגמא אישית שלו בענווה העצומה שלו, ומידותיו הנעלות שמרן הגאון **ר' ברוך דב פוברסקי שליט"א** העיד ששבעים שנה היה עמו בקשרי ידידות ומעולם לא פגע בו ולא בשום אדם אחר כי הוא זה.

נאוותו בפשטות

מרן **החזון איש זצ"ל**, אמר על מרן **ר' גרשון זצ"ל**, כי הוא 'בעל מום' שאינו יודע מה זה גאוה...! הוא הצליח לעבוד על מידותיו מכח התמדת התורה שלו ולימוד המוסר עד שזיכך וניקה את עצמו מכל שמץ של גאוה. בנו הגאון ר' צבי יהודה שליט"א סיפר בהספדו, כשאביו היה הולך לאסיפות צוות של רבני הישיבה, היה אומר לו קודם: 'אני אין לי שום דעה בעניינים הללו וכל מה שאני הולך זהו רק מתוקף תפקידי!' וכן סיפר שאמר לו אביו על מרביצי ודרשני מוסר לעם, שכדי שיהיה להם השפעה על אחרים הם קודם עובדים על עצמם במידות ורק לאחר כן הם מדברים לאחרים, והוסיף בנו ואמר: שאין ספק שמרן רבי גרשון זצ"ל היה נוהג כך, וכל מה שהביא מוסר בשיעוריו היה אוחז קודם במדרגה ההיא! וכן סיפר חתנו הגאון ר' אברהם ישעיה אדלר שליט"א, שר' גרשון זכה שהעלונים שלו 'דרכי החיזוק' במוסר התקבל בכל העולם התורני בצורה יוצאת דופן, כיון שהוא עצמו עמד והגיע לאותם מעלות נשגבות בהנהגת ומידות האדם, ולכן זה השפיע רבות על כלל ישראל.

מלמד שלא שינה

נאמר בפרשתנו, **'ועש כן אהרן אל-מול פני המנורה העלה נרותיה כאשר צוה יקוק את-משה'**. (ח, ג). וברש"י: 'להגיד שבחו של אהרן שלא שינה'. ויש להקשות מהו 'שלא שינה', וכי היעלה על דעתנו שאהרן חס ושלום ישנה מציווי ה' **וביארו המפרשים** שאכן את המצוה של הטבת והדלקת הנרות קיים בכל יום, רק מה שנאמר שלא שינה לא הולך על עצם עשיית המצוה אלא, שאותה התלהבות וחשק שהייתה לו בפעם הראשונה שהדליק את הנרות כך כל יום כשהדליק לא דעך התלהבותו ולא עשה מתוך הרגל, והיו בעיניו כל יום כחדשים כאילו היום צוה אותו ה'. **אצל מרן רבי גרשון זצ"ל** ראו דבר זה בחוש בכל עבודת השם שלו הן בתפילותיו והן במסירת השיעורים וכו' הכל היה ללא שום שינוי, כבפעם הראשונה ללא שום הרגל ומלומדה, כך במשך כל ימי חייו!

ועוד ביארו המפרשים, מהו שלא שינה, שהגם שאהרן עלה לתפקיד כה נכבד להיות כהן גדול, לא שינה מהנהגה של פשטות וחיבור על כלל העם והמשיך לרוץ מאחד לשני להשכין שלום ביניהם. **וכן אצל רבינו זצ"ל** ניכר הנהגה זו ובכל תפקידי וכן כשקיבל את הנהגת כלל ישראל, המשיך בפשטות וענוה עם כולם עד שלא היה ניכר עליו שום שינוי מקודם שעלה לתפקידו הרם.

ויש עוד שפירושו, דהרי בזמן של הדלקת הנרות היה הקטרת הקטורת שנאמר 'בהיטיבו את הנרות יקטירנה', ואי אפשר לקיים שניהם באותו זמן. והנה המנורה רומזת לתורה והקטורת לעושר, ואהרן תמיד העדיף להדליק את המנורה מאשר להקטיר את הקטורת - העדיף סגולה לחכמת התורה מאשר סגולת העושר. ועל זה נאמר 'מלמד שלא שינה' שתמיד העדיף הדלקת המנורה מעל הקטורת. אצל מרן רבי גרשון זצ"ל, התורה והרוחניות היו בעדיפות מעל כל דבר גשמי, וכמו שסופר עליו שבמהלך כל השבוע היה אוכל שאריות חלה משבת והיה טובל אותם במים שיהיה לו רך לאכילה.

ידי רצון שנוכה להידבק בדרכיו בלימוד התורה והמוסר, דקרוק במדות טובות ובמצוות שבין אדם לחבירו. **אמן**